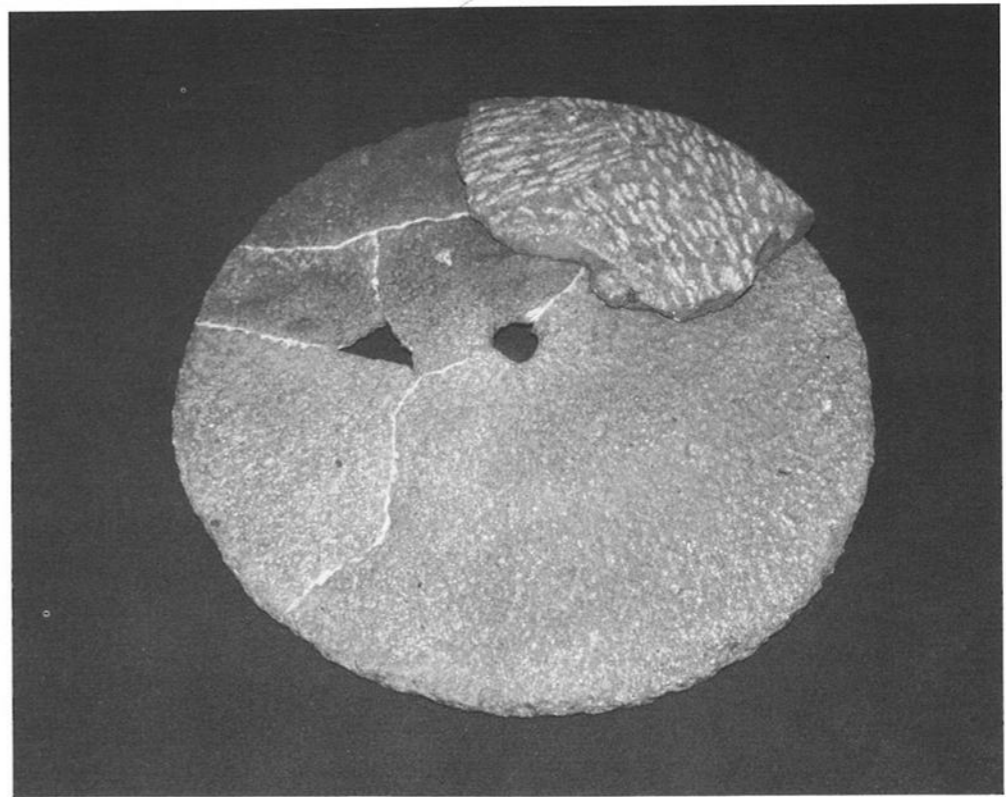

'Kroniek'

*Mededelingen
Oudheidkundige Kring
Voorst*

*24e jaargang nr. 1
2001*

Oudheidkundige Kring Voorst
(opgericht bij notariële acte van 8 maart 1978)

Dagelijks bestuur

Voorzitter:	G.J. Oolman, Oolmansweg 5, 7384 ST Wilp,	tel. (055) 323 12 44
Secretaris:	J.A. Roosenschoon, Rozendaalseweg 11, 7396 BB Terwolde,	tel. (0571) 29 17 41
Penningmeester:	M. Niemeijer, Schoolstraat 31, 7383 CC Voorst,	tel. (0575) 50 14 99
Leden:	R. Egberts, Verdijkstraat 7, 7391 SJ Twello,	tel. (0571) 27 44 49
	J. Groenberg, Hietweideweg 30, 7391 XX Twello,	tel. (0571) 27 60 37
	Mr. J.H. Hermsen, Rozenhoflaan 10, 7201 AV Zutphen,	tel. (0575) 51 52 48
	J. Lubberts, Kon. Wilhelminaweg 10, 7396 AD Terwolde,	tel. (0571) 29 17 60
	G.B.J. Reinders, Mozartstraat 143, 7391 XG Twello,	tel. (0571) 27 43 32
	J.A.M. Schutte-Geurtsen, P. Heinstraat 15, 7391 WK Twello,	tel. (0571) 27 37 01

De contributie bedraagt f 25,= per persoon. Voor gehuwden of samenwonenden op hetzelfde post-adres f 30,=. Gironummer 16 64 122. Rabobank, rekeningnummer 36.28.09.267.

Kroniek

Kroniek is het mededelingenblad van de Oudheidkundige Kring Voorst en verschijnt vier keer per jaar. Het wordt gratis toegezonden aan de leden van de Oudheidkundige Kring Voorst en is in beperkte aantallen à f 6,50 te koop bij het VVV-kantoor in Twello en boekhandel Oonk in Twello.

Publicatie of overname van artikelen, geheel of gedeeltelijk, is alleen toegestaan met schriftelijke toestemming van de redactie en de auteurs.

Redactie-adres: H. Kleinjan, Langestraat 51, 7419 AR Deventer (De Worp), tel. (0570) 641 648, e-mail: "kroniek@email.com".

Werkruimte Oudheidkundige Kring Voorst

Stationsstraat 59
7391 EJ Twello
tel. (0571) 27 70 90

Geopend op dinsdag en woensdag van 9.00 tot 16.00 uur en op donderdagavond van 19.00 tot 21.00 uur.

ISSN 1384-8682

Kroniek

maart 2001, 24e jaargang nr. 1

Inhoud

	Blz.
Activiteitenplanning	2
Voorwoord	2
Van de bestuurstafel	J. Roosenschoon 2
Uitnodiging Algemene Ledenvergadering	4
Jaarverslag 2000	J. Roosenschoon 4
Bericht van de penningmeester	M. Niemeijer 6
Drie maal oorlogsexpositie	B. ten Bosch 7
Processen-verbaal uit het verleden	G. Vrieling 7
Inventarisatie van de begraafplaats Nijbroek	J. Groenberg 10
Nieuwe aanwinsten	J. Lubberts 13
Jan Arent Smit, predikant te Twello van 1765 tot 1772	J. Kraijo 14
Cursussen	19
Genealogische dagen	19
Gewone, aparte dingen	L. Sevenster 20
Richard A. Pechout's afsprong boven Terwolde	K.W. Gorter 22
Nieuws van het gemeentearchief	A. de Rek 29
Herinneringen	J. Holtrigter 30
Boek Voorst: foto's gevraagd	G. Groenewold 31
Uit de bladen	J. Roosenschoon 32

Foto omslag

Op 19 april houdt de heer B.J. Groenewoudt een lezing over archeologie. De Hof te Voorst ("de Bongerd") is een plek in onze gemeente waar archeologische vondsten gedaan zijn. De heer H. ten Hove vond daar bijvoorbeeld deze maalsteen uit de tiende eeuw.

(Foto G. Reinders)

Tenzij anders vermeld komen alle foto's in deze Kroniek uit de collectie van de O.K.V.

**Uiterste inleverdatum kopij voor de volgende Kroniek:
1 mei 2001**

Activiteitenplanning

Lezing "Archeologie" 19 april 2001

De Algemene Ledenvergadering van de OKV zal worden gehouden op donderdag 19 april 2001 in het Stationskoffiehuys te Twello. De vergadering begint om 20.00 uur en duurt ongeveer 30 tot 45 minuten. Daarna zal dr. B.J. Groenewoudt een lezing houden over archeologie in en om de gemeente Voorst.

De heer Groenewoudt is archeoloog bij de R.O.B. (Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek) in Amersfoort. Hij heeft o.a. een ongeveer 10.000 jaar oud rendierjagerskamp ten westen van Twello ontdekt.

Het lijkt ons een leuk idee als bezoekers die in bezit zijn van archeologische vondsten deze meenemen naar de lezing om ze te laten bekijken en eventueel te determineren. We denken dan aan scherven, potten, vuursteen, metalen voorwerpen e.d.

Voorwoord

Evenals voorgaande jaren staat ook de eerste Kroniek van dit jaar weer enigszins in het teken van de Tweede Wereldoorlog. Met de herdenking en viering van 4 en 5 mei in het zicht blijven ieder jaar weer verhalen komen over deze belangrijke historische gebeurtenis. Een aanzienlijk aantal pagina's van deze Kroniek is gevuld met oorlogservaringen.

Verder is de redactie blij, dat de Kroniek vanaf dit nummer met vier pagina's wordt uitgebreid. Van 28 naar 32 pagina's: dat biedt u nog meer ruimte voor uw bijdragen. Laat het ons weten wanneer u een verhaal over het Voorster verleden heeft. Ook wanneer u genoeg kunt vertellen maar moeite hebt om het zelf op papier te zetten, kunt u ons benaderen. Dan zorgen wij ervoor dat uw verhaal vastgelegd wordt.

Van de bestuurstafel

door J. Roosenschoon

De afgelopen periode kende twee belangrijke momenten. Het eerste betreft het voorlopig laatste bedrijf van de archiefperikelen. De gemeenteraad nam in de vergadering van 29 januari het besluit het oude gemeentearchief in Twello te laten beheren door het stadsarchief Deventer. De OKV kan zich hierin vinden en hoopt op een goede samenwerking met de aan te wijzen archivaris uit Deventer.

Het tweede moment was de ingebruikneming van onze nieuwe ruimte aan de Stationsstraat. Op 25 januari, tijdens het Open Huis, was het de hele avond een gezellige drukte. Veel mensen kwamen even kijken. Maar om goed te zien wat er zoal gedaan en bewaard wordt, is het aan te raden een andere keer terug te komen. Dan hebben de medewerkers ook meer tijd voor u. Op

dinsdag en woensdag van 9.00 tot 16.00 uur zijn we open en op donderdagavond van 19.00 tot 21.00 uur. De telefonische bereikbaarheid die door ISDN-perikelen langdurig verstoord was, is nu weer in orde.

Het bestuur wil vanaf deze plaats nogmaals alle sponsors die de verhuizing mogelijk gemaakt hebben heel hartelijk bedanken en ook de vrijwilligers (en niet te vergeten de echtgenoten van sommige vrijwilligers) die zo hard gewerkt hebben om alles voor elkaar te maken. Zij boden de vereniging ook nog de vitrine aan die nu in de voorste ruimte staat.

Hoogtepunt van de avond was natuurlijk de koninklijke onderscheiding die Jan Lubberts door burgemeester Van Blommestein opgespeld kreeg. Jan Lubberts heeft veel gedaan voor de OKV. Voor veel mensen is de naam Lubberts dan ook synoniem met OKV. Ettelijke mensen heeft hij op weg geholpen met hun naspeuringen, hij is de oprichter van de Kroniek, hij was ruim 10 jaar onbezoldigd 'hulparchivaris' op het gemeentearchief, hij is bestuurslid, hij geeft lezingen en ... er is nog veel meer. Ook voor de Sportvereniging Terwolde heeft hij veel gedaan. Met het schrijven van het jubileumboek ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de sportvereniging combineerde hij zijn beide liefdes. In zijn dankwoord stelde Jan Lubberts dat het dankzij de inspanningen van vele anderen is dat hij nu deze onderscheiding krijgt. Een vereniging run je immers nooit alleen.

Burgemeester mr J.H.J. van Blommestein speldt Jan Lubberts de Koninklijke Onderscheiding op.

Uitnodiging

voor de algemene ledenvergadering die gehouden zal worden op donderdag 19 april 2001 in het Stationskoffiehuys in Twello.

De vergadering begint om 20.00 uur. Vanaf 19.30 uur staan koffie en thee klaar.

Agenda

1. Opening door de voorzitter dhr. J. Oolman	7. Begroting 2001
2. Mededelingen	8. Bestuursverkiezing.
3. Notulen algemene ledenvergadering van 25 april 2000	Aftredend en herkiesbaar zijn mevr. J. Schutte, dhr. G. Reinders en dhr. J. Groenberg. Reglementair kunnen tegenkandidaten tot 12 april bij de secretaris bekend gemaakt worden.
4. Jaarverslag	9. Rondvraag
5. Financieel verslag	10. Sluiting bestuursgedeelte
6. Kascontrolecommissie. Hierin hebben zitting mevr. M. Roeterdink-Wiltink en dhr. A. Schut (reserve: mevr. Albers)	

Na de pauze zal de stadsarcheoloog uit Deventer, de heer B.J. Groenewoudt, een lezing geven (zie de Activiteitenplanning op pagina 2).

Jaarverslag 2000

door J. Roosenschoon

Het bestuur

Het bestuur vergaderde in 2000 elf maal. De negen bestuursleden hadden de volgende taken: J. Oolman, voorzitter en externe contacten; J. Roosenschoon, secretaris en redactie Kroniek; M. Niemeijer, penningmeester; J. Lubberts: contact gemeente-archief en coördinatie Klokkenkamp; J. Schutte: foto-archief, audiovisuele collectie en tentoonstellingen; J. Groenberg: Begraafplaatsenproject, indiceren archieven, lezingen en excursies; R. Egberts: lezingen en excursies; G. Reinders: fotoproject en video; H. Hermsen: Monumentenwelstandscommissie. Het aantal leden bedroeg begin 2000 780 en op 31 december 758. De terugloop is te wijten aan de veranderingen die zich bij de nieuwe wijze van contributie-inning voordeden.

Drie grote onderwerpen kwamen dit jaar geregeld op de bestuursvergadering aan de orde: het gemeentearchief, onze behuizing en de automatische betaling.

Het archief: De OKV heeft zich sterk gemaakt om het gemeentearchief voor de gemeente te behouden. Er zijn gesprekken gevoerd met burgemeester en gemeentesecretaris, de fracties en de archivariissen van Noord-Oost Veluwe en Noord-Veluwe. Er is ingesproken op commissie-vergaderingen en zelfs de achterban is gemobiliseerd. Na aanvankelijk zeer sterke tegenwind vanuit het gemeentehuis is het tij gaan keren en leken in ieder geval de stukken in Twello veilig-gesteld. Aan het eind van het jaar lijkt het erop dat het stadsarchief Deventer de stukken in

Twello zal gaan beheren.

De behuizing: De OKV-locatie aan de Klokkenkampsweg heeft het nadeel dat het niet permanent gebruikt kan worden; bovendien is het wat klein en hokkerig. Verschillende opties voor een andere behuizing zijn de revue gepasseerd en op mogelijkheden onderzocht. Uiteindelijk bleek het pand aan de Stationsstraat op dit moment het meest geschikt. Omdat de huur aanzienlijk hoger ligt zijn de gemeente en verschillende bedrijven aangeschreven voor financiële steun. Deze reageerden positief; we meenden de stap te moeten wagen. In 2001 vindt de verhuizing plaats.

Automatische betaling: De invoering van de automatische betaling was een moeizame aangelegenheid. Er waren nogal wat tegenslagen waardoor de invoeringsdatum voortdurend opschoof. Eind van het jaar ontvingen alle leden een machtigingsformulier. Hieraan gekoppeld was een enquête. Met de uitslagen hiervan hoopt het bestuur nog meer tegemoet te kunnen komen aan de wensen van de leden.

De werkgroepen

Inventariseren begraafplaatsen. De inventarisatie van Nijbroek is op schrift gesteld. Verder staan de werkzaamheden van de groep wegens onderbezetting op een zwak pitje. Leden: Jan Groenberg, Gerrit Reinders, Josien van Reede en Arnold van Nieuwstraten.

Redactiecommissie. Ook dit jaar kwam de Kroniek vier maal uit. Het eerste nummer dit jaar was een oorlogsnummer dat al snel uitverkocht was. Leden: Harry Kleinjan, Gerrie Groenewold, Judith Roosenschoon.

De Klokkenkampgroep. Deze groep vormt het kloppend hart van de vereniging. Op dinsdag en woensdag wordt door een groep medewerkers gewerkt aan het archiveren van foto's, knipsels en andere documentatie. Verder worden hier bezoekers ontvangen, scholieren verder geholpen en lezingen en tentoonstellingen voorbereid. Leden: de dames Schutte, Van der Goot, Groenewold, Huisman, Koller, Mulder, Ooms en Schilstra en de heren Lubberts, Heijink, Huisman, Küpers, Mulder, Ten Bosch, Vrieling en Wiegers. De heer Huisman verzorgde de foto-rubriek in het Voorster Nieuws. De werkgroep heeft dit jaar een nieuwe computer in gebruik genomen waarmee foto's gescand en digitaal opgeslagen kunnen worden. De heren Van der Liende en Borgonje hebben de werkgroep hierbij terzijde gestaan.

P.R en presentatie. Deze werkgroep kwam nog niet van de grond. In 2001 zal dit gebeuren.

Fotoboek. Het geplande fotoboek over Wilp-Achterhoek wordt uitgesteld. Daarvoor in de plaats wordt samen met de Belangenvereniging gewerkt aan een boek over Voorst. Vanuit de OKV zijn J. Lubberts en J. Schutte hiervoor ingeschakeld.

Indiceren archieven. De notariële actes van Twello worden voorzien van een index op persoons- en erfnamen. Die van Terwolde/Nijbroek op erfnamen. De woordenlijst Terwolds dialect van Vredenberg is uitgewerkt. Deze groep bestaat uit J. Groenberg, mevr. De Haan, mevr. Lubberts en dhr. H. Groenberg.

Fotoproject. Gerrit Reinders probeert bijtijds foto's te maken van alles wat op de nominatie staat te verdwijnen of te veranderen. Zo heeft hij o.a. van de steengaasfabriek in Twello een mooie serie gemaakt.

Activiteiten 2000

- 4 maart: Bezoek aan regiobijeenkomst in Ermelo
- 24 maart: Lezing over de geschiedenis van het dorp Voorst door Hans Hermsen
- 7-9 april: Medewerking tentoonstelling foto's van de Tweede Wereldoorlog
- 25 april: ledenvergadering en lezing over de familie Van Reede tot de Parkeler door mevr. J. Kraijo
- 5 mei: Medewerking oorlogsfoto tentoonstelling Posterenk
- 20 mei: Excursie vaste medewerkers naar Doesburg
- 3 juni: Medewerking genealogiedag in Gorssel
- 1, 2 en 3 september: Deelname Klompenweek en medewerking aan tentoonstelling gemeente
- september: Medewerking tentoonstelling NH kerk Terwolde
- 28 september: Lezing over de Markengenootschappen door H.B. Demoed
- 30 november: Lezing over Sint Nicolaas door J.J.G. van der Pol

Lopende activiteiten 2000

- 132 verschillende bezoekers kwamen aan de Klokkenkampsweg met vragen. Zij werden te woord gestaan en verder geholpen. Sommigen meerdere malen.
- J. Lubberts was wekelijks op het gemeentearchief en stond de bezoekers en de ad interim-archivaris bij met raad en daad.
- H. Hermsen was vertegenwoordiger van de OKV in de gemeentelijke monumentencommissie
- J. Schutte verzorgde een fototentoonstelling in Het Grotenhuis.
- J. Lubberts en J. Schutte hielden lezingen, o.a. voor de KBO en de bewoners van de Parkflat.

Bericht van de penningmeester

door M. Niemeijer

Vorig najaar kregen alle leden een acceptgirokaart voor de contributie voor 2000 en een machtigingsformulier voor automatische incasso in de toekomst toegezonden. De reden voor deze automatisering lag voornamelijk in het inperken van de portokosten en de kosten die de bank rekent voor het afhandelen van acceptgirokaarten. U reageerde snel en met velen. Van de 533 adressen ontving ik al 328 machtigingen retour. Een aantal van U heeft aangegeven principiële bezwaren tegen automatische incasso te hebben: zij krijgen in de toekomst gewoon een acceptgiro toegevoerd om de contributie te betalen.

Mag ik diegenen die het formulier nog niet hebben ingestuurd verzoeken dat alsnog te doen? Mocht U geen formulier meer hebben dan zend ik u er graag een toe.

Drie maal oorlogsfotoexpositie

door B. ten Bosch

In het afgelopen jaar heeft de Oudheidkundige Kring Voorst driemaal een fotoexpositie ingericht over de Tweede Wereldoorlog. Dit ter herdenking dat het 55 jaar geleden is dat we bevrijd werden. De eerste vond plaats in de Ned. Herv. Kerk in Wilp in het weekend van 8 en 9 april, naar aanleiding van de operatie "Cannonshot", de Canadese oversteek over de IJssel op 11 april 1945. De expositie werd door ongeveer 1.000 mensen bezocht en was dus wel een succes. Uit verschillende delen van het land waren ze naar Wilp gekomen, meest leden van de "Documentatiegroep 40-45". Dit als gevolg van een aankondiging in het maandorgaan "Terugblik" van de Documentatiegroep, die zo'n 1.000 leden telt en waarvan ik al jaren lid ben.

De volgende tentoonstelling die ik ook weer samen met Gerrit Mulder uit Holten mocht inrichten was tijdens de Posterenkse feesten op 5, 6 en 7 mei in de molen van de Posterenk. De expo was wel kleiner van opzet vanwege de ruimte in de molen, maar was niet minder gezellig, ook al door de aanwezigheid van de Canadese oud-strijders en het stralende weer.

En dan heb ik in december op verzoek van het bestuur van de "Documentatiegroep" een expositie ingericht, ook weer over de operatie "Cannonshot", in sportcentrum "t Trefpunt" in Voorthuizen, tijdens een bijeenkomst van deze vereniging. De voorzitter sprak van een stuk lokale oorlogsgeschiedenis, waarvan bij de vereniging weinig bekend was. "Juist de plaatselijke geschiedenis is iets wat veel mensen aanspreekt".

Zo heeft de O.K.V. toch even in de landelijke belangstelling gestaan.

Processen-verbaal uit het verleden

door G. Vrieling

Een onopgeloste zaak

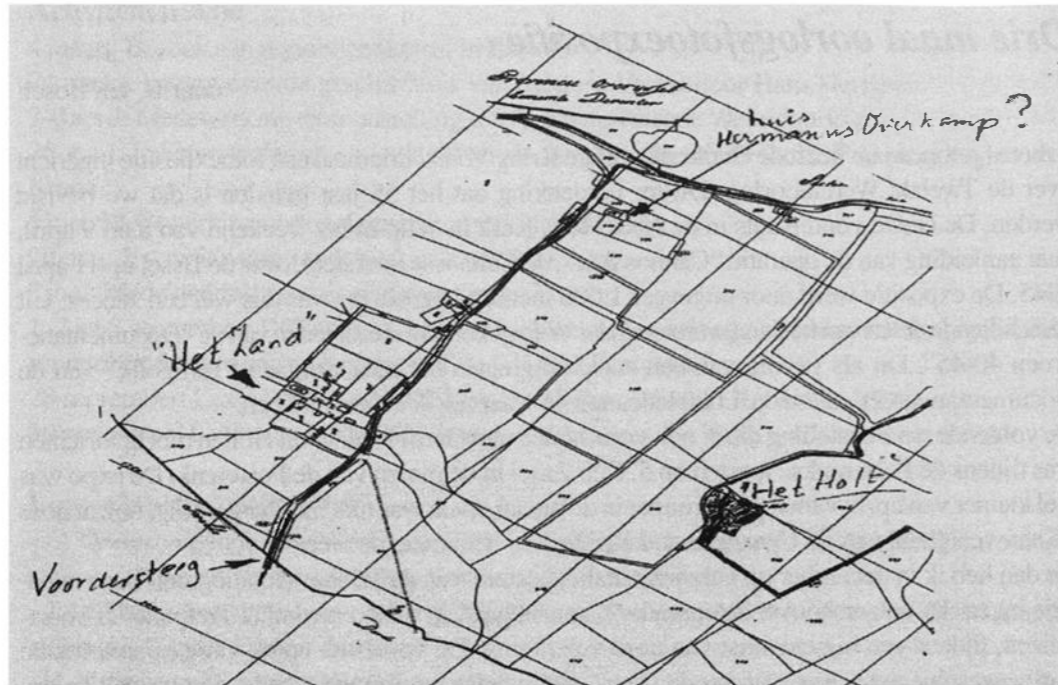
We schrijven zestien september 1822. Op deze dag verscheen bij de schout van het ambt Voorst, Mr. Philip Pelgrim Everts, de boerenknecht Hermannus Kroeze. Deze woonde op het erve "het Holt" onder Wilp. Hermannus kwam melden, dat "heden middag ongeveer twee uren zich begeven hebbende in een weide niet ver van zijn woning, en digt bij het huis van zekere Hermanus Overkamp met het oogmerk om daar een waterkolk voor het vee wat uit te graven."

Hier ontdekte Hermannus aan de kant van

de kolk een lijkje van een "eerstgeboren kind". Hij was door deze vondst "eenig-zints verdrukt geworden zijnde, was naar huis gelopen, daar vervolgens begrepen om ons dit voorval te verwittigen."

Everts besluit dan om direkt "...met denunciant en geassisteerd met den Heer Jan Jacob Pennink Med. Doctor alhier, welke wij tot bezigtiging van het lijkjen hadden verzocht mede te gaan, als mede met den veldwachter Willem Roos..." naar de opgegeven plek te gaan.

Kroeze bracht het gezelschap bij het huis van Hermanus Overkamp aan de Voordersteeg.

Hier gingen de heren door "den Hof" en over een "vonder" naar de wei, waar het lijkje was gevonden.

De wei behoorde toe aan de heer Wolf van Westervoorde en werd gepacht door de weduwe Zuethof, die op "het Holt" woonde. De vier heren moesten nog even een eindje doorlopen voor zij bij de plek des onheils bij de waterkolk arriveerden.

"Wij hebben het kind beschouwd, zijnde van het vrouwelijk geslacht..." Daarna volgt een zeer gedetailleerde beschrijving van het uiterlijk van het kindje; hetgeen ik u wil besparen!

Bij verder speuren ontdekten zij dat het kindje iets uit het water was gehaald en op de kant van de kolk was gelegd en dat bovendien sporen aanwezig waren van twee graafpogingen, "...waarin men mogelijk is ge-

stoord geworden vermints men het zelve anders zo zichtbaar niet zou hebben laten liggen..."

Verder werden nog oude lappen gevonden die vermoedelijk afkomstig waren van een oude vrouwenrok of -jak. Het kindje moest hierin gewikkeld zijn geweest, omdat "...alzo op het ligchaam nog kleine stukjes ...vastzaten". Er werd besloten om het lijkje ter schouwing mee naar huis te nemen.

Op de terugweg deden ze de woning van Overkamp aan om te kijken of men daar iets vreemds had gezien bij de kolk of in de directe omgeving. In eerste instantie troffen ze niemand aan, maar al rondkijkend vonden zij een oude vrouw, "zijnde de vrouw van Hermanus Overkamp."

Bovendien "...viel ons in het oog eene vrouwenrok, welke van onder en groten

deels vol bloed zat, als mede twee oude linnen lappen, die onlangs schenen uitgewasschen te zijn, doch waarin men den overblijfsels van bloed nog duidelijk bespeuren kon."

Aan de oude vrouw werd gevraagd of zij hier iets van wist. De vrouw vertelde toen dat de rok toebehoorde aan haar kleindochter, die bij haar inwoonde. Zij wist niets van de lappen en het dode kindje. Wel vertelde zij, dat er veertien dagen geleden twee vrouwen waren geweest, die wat te drinken hadden gevraagd. Eén van de vrouwen was zwanger en deze was "...in eene sloot bij het huis gaan zitten en dat hare kleindochtertje een kind van haar dochter Teune deze menschen...den weg had gewezen..."

Vrouw Overkamp vroeg de schout of haar dochter of kleindochter verdacht werden, hetgeen zij op krachtdadige wijze en kwaad wordend tegensprak. Bovendien vertelde zij, "dat hare dochter, zowel als haar kleindochter aan dit geval niet schuldig was, ofschoon eerstgenoemde al wel drie kinderen had gehad die te veel waren (dat is onecht)..."

Schout Everts laat dochter Teunie Overkamp halen, die op het land bij het huis boekweit aan het binden was. Toen Teunie gearriveerd was, werd zij geconfronteerd met de rok-lappen en werd haar gevraagd van wie die waren. Maar voordat zij kon antwoorden, gaf haar moeder al antwoord: "...dit is immers de rok van Derkjen (hare kleindochter)..." Teunie beaamde dit en vertelde ook hoe het bloed op de rok was gekomen "...die (zij) onlangs onder had gehad in het bed, wanneer zij de gewoonlijke vrouwelijke zaken had gekregen..."

Ondertussen vernam de schout dat Derkje

te Velde, de kleindochter, zich ook buiten op het land bevond. Ook zij werd opgehaald. De schout ging toen naar buiten om nog wat rond te kijken en vond op de mestvaalt enige oude lappen die zijn aandacht trokken. Zij vertoonden veel overeenkomst met de lappen die in de wei bij het lijkje waren gevonden. Het leken namelijk lappen van een grijs jak. Toen Everts hierover vragen stelde aan de grootmoeder zei deze, dat "...zij daar niet van te weten terwijl er wel meermalen oude lappen op den mesthoop wierden ter neder gesmeten..."

Spoedig zag men de kleindochter aankomen en deze werd buiten opgevangen, zodat haar grootmoeder zich niet met de ondervraging kon bemoeien. Dit lukte maar gedeeltelijk, omdat de grootmoeder van binnenuit het antwoord door schreeuwen wilde ingeven.

Toen Derkje de bebloede rok getoond werd en haar gevraagd werd hoe het bloed erin was gekomen, antwoordde Derkje, dat haar moeder de hele zomer in die rok had gewerkt en dat het mogelijk daarvan zou zijn gekomen. Verder toonde de schout haar ook de lappen die op de mesthoop waren gevonden. Derkje vertelde dat die lappen er de dag daarvoor waren neergegoid, nadat zij en haar moeder klaar waren met het herstellen van kleren. Everts vroeg haar vervolgens of zij hier aan huis, zoals haar grootmoeder zei, een veertien dagen geleden twee vreemde vrouwen had gezien, die om drinken hadden gevraagd. Eén hiervan moest zwanger zijn. Derkje antwoordde, dat zij heel weinig thuis was en zich daarvan niets wist te herinneren. "Eindelijk van deze zaak niets meer kunende ontdekken zijn wij naar huis gegaan, en hebben van dit alles dit Proces verbaal opgemaakt het welk na voorle-

zing door de Heer Pennink, Willem Roos en ons is ondertekend verklarende Hermannus Kroeze niet te kunnen tekenen."

Hierna deed Jan Jacob Pennink, "Medicijne Doctor" te Twello verslag van de sectie die

hij op het kindje had verricht. Dit werd zeer uitvoerig en diepgaand genoteerd, maar ik zal u de vreselijke details besparen!

Inventarisatie van de begraafplaats Nijbroek

door J. Groenenberg (namens de Begraafplaatsencommissie van de OKV)

Inleiding

De Begraafplaatsencommissie van de OKV heeft de inventarisatie van de begraafplaats in Nijbroek afgerond. Voor de inventarisatie zijn de formulieren van de vereniging de Terebinth gebruikt. Hierop worden o.a. afmeting en materiaal van de grafsteen beschreven. Daarnaast wordt de volledige tekst van de grafsteen letterlijk overgenomen en worden de gebruikte symbolen beschreven. Zonodig wordt een foto van de grafsteen gemaakt.

De ingevulde formulieren liggen ter inzage bij de OKV te Twello. Om het materiaal eenvoudiger toegankelijk te maken zijn de letterlijke teksten uitgetypt en is een index op persoonsnamen gemaakt. Commissielid G.B.J. Reinders heeft weer een fraaie genummerde overzichtskaart van de begraafplaats gemaakt, zodat de graven eenvoudig terug te vinden zijn. Bij een deel van de graven liggen kleine steentjes met nummers erop. Voor zover deze duidelijk te lezen en niet weggezaakt zijn worden ze vermeld.

Een exemplaar van de inventarisatie is aanwezig bij het kerkbestuur van de N.H. Kerk in Nijbroek, in het gemeentearchief van Voorst te Twello en bij de OKV. De inventarisatie is uitgevoerd door: de heer A.P. Nieuwstraten, mevrouw M.M.H. Nieuwstraten-Broekhof (†), mevrouw J.A. Roosenschoon, mevrouw J.W.J. van Reede-van Hoek, de heer G.B.J. Reinders en ondergetekende.

De inventarisatie is op 24-10-1996 afgerond. Nieuwere graven zijn dus niet meegenomen in de inventarisatie. Mogelijk staan deze wel op de kaart omdat deze pas in februari 2000 gereed is gekomen.

Geschiedenis

Door het Koninklijk Besluit van 22 augustus 1827 werd het per 1 januari 1829 verboden om in en rond de kerken in Nederland te begraven. Er werden in de gemeente Voorst twee nieuwe gemeentelijke begraafplaatsen aangelegd. De ene op de grens van Twello en Terwolde en de andere op de grens van Voorst en Wilp.

Voor Nijbroek lag de situatie anders. In de raadsnotulen van 20 december 1827 vinden we de redenen waarom het kerkhof in Nijbroek mocht blijven. In de eerste plaats wordt het geringe aantal inwoners van Nijbroek, beneden de 600, genoemd. Ten tweede wordt aangegeven dat er geen geschikt stuk grond aanwezig is om een begraafplaats aan te leggen. Dit met name omdat

er geen garantie kan worden gegeven dat de grond 'ten allen tijden vrij van overstroming blijft'. Dit zou alleen kunnen als men de grond 'aanmerkelijk mogt willen ophogen' zoals 'ook den tegenwoordigen kerkhof is aangelegd geworden'. Als derde reden wordt genoemd dat er geen huizen dicht bij het kerkhof liggen. Bovendien is het kerkhof omgeven door een brede gracht. Tenslotte wordt aangegeven dat het kerkhof 'eene oppervlakte van meer dan de gevorderde grootte' heeft. Geconcludeerd wordt dat het kerkhof van Nijbroek niet als schadelijk voor de gezondheid kan worden beschouwd.

In Nijbroek werd pas in 1872 op kosten van de kerk een nieuwe begraafplaats aangelegd aan de Bovenste Kruisweg, de huidige Vaassenseweg. Dit werk heeft een vrij lange periode geduurd. In 1873 werd een gracht gegraven om het terrein door A. Gerrits. Hij kreeg op 1 december van dat jaar van kerkvoogd A. Boerdam 237 gulden voor zijn werk. De grond uit de gracht werd gebruikt om het terrein op te hogen. Waarschijnlijk heeft de grond nog een aantal jaren moeten nazakken voordat men met begraven begon. Dit kan verklaren waarom de oudste steen dateert uit 1878. In totaal is de begraafplaats drie maal uitgebreid en men is nu bezig met de vierde keer.

Inventarisatie

De begraafplaats van Nijbroek is dus niet een hele oude begraafplaats. Toch ademt de begraafplaats van Nijbroek voor een deel de sfeer van een fraaie oude begraafplaats met mooi geboomte. Dit komt vooral omdat er nog vrij veel oude graven aanwezig zijn. Wel zijn veel grafstenen verzaakt of mogelijk onder het gras verdwenen.

Het oudste nog aanwezige graf is van Sophie Johanna Romijn. Zij was de dochter van dominee Petrus Johannes Romijn en S.M.E. Granpré Moliere. Zij overleed 25 april 1878.

Via overlevering door zijn grootmoeder wist de heer J. Haverkamp uit Teuge het volgende te vertellen. Het was eind 19e eeuw gebruikelijk om de in gebruik name van een begraafplaats te laten plaatsvinden door de begrafenis van een kind. Het eerste kind dat in Nijbroek overleed was

ongelukkig genoeg de dochter van dominee Romijn. De beschadigde, liggende steen ligt niet ver van het lijkenhuisje. Als dit verhaal klopt betekent dit dat pas 6 jaar na het besluit een begraafplaats aan te leggen, werd begraven op de nieuwe begraafplaats. Of dit daadwerkelijk de eerste begrafenis is geweest is niet meer na te gaan omdat het eerste deel van het begraafboek van de begraafplaats is verdwenen. De eerste gegevens dateren uit 1896 en beginnen met nr. 276.

De materialen die het meest worden gebruikt voor de grafstenen zijn hardsteen en graniet.

Daarnaast komen marmer, glas en granietmarmer voor. Ook zijn er enkele kleine metalen bordjes aanwezig met daarop de graftekst. Verder treffen we nog een aantal fraaie hekwerken aan om enkele graven.

Op de grafstenen van de begraafplaats Nijbroek komen we veel minder symboliek tegen dan op de eerder geïnventariseerde katholieke begraafplaatsen in de gemeente Voorst.

Het symbool dat het meest voorkomt is de palmtak, vaak met een rouwlint eraan. De palmtak symboliseert de overwinning op de dood. Verder vinden we slechts enkele malen rozen (verwijzen naar Maria en het lijden van Christus), korenaren (symbool van Christus, het Brood des levens), een treurwilg en een kruis.

Conclusie

De begraafplaats van Nijbroek is in een mooie omgeving gelegen. Helaas is een deel van de oude grafstenen beschadigd of verzakt. De begraafplaats wordt netjes verzorgd. Met name het oude deel van de begraafplaats ademt een speciale sfeer door begroeiing van de graven en verzakking van de grafstenen. Het is te hopen dat er zuinig wordt omgesprongen met de oudste grafstenen van de begraafplaats. Zij vormen tenslotte kleine monumenten die deel uitmaken van de geschiedenis van de Nijbroek.

Tot slot

Mogelijk zijn er lezers die meer weten over de geschiedenis van de begraafplaats van Nijbroek. De commissie houdt zich aanbevolen voor hun informatie. Verder zijn er misschien nog oude foto's van de begraafplaats die zouden kunnen worden overgefotografeerd voor het archief van de OKV.

De 'Inventarisatie van de grafstenen op de begraafplaats in Nijbroek (incl. twee kleurenkaarten van de begraafplaats op A3 formaat) is voor f 20,- te bestellen bij het secretariaat van de OKV. Mensen die geïnteresseerd zijn om één keer per maand (meestal op de eerste zaterdag van de maand) mee te werken aan het inventariseren van de begraafplaatsen van de gemeente Voorst zijn van harte welkom. In het voorjaar van 2001 gaan we verder met de inventarisatie op de begraafplaats van Voorst.

Contactpersoon: Jan Groenenberg, Hietweideweg 30, 7391 XX Twello, tel. (0571) 27 60 37.

Bronnen

Informatie J. Haverkamp, Teuge.

Informatie W. Mekelenkamp, Nijbroek.

J. Vredenberg – *Geschiedenis van Terwolde – Nijbroek*.

A.W. Scholten – *Geschiedenis van de boerderij en het boerenbedrijf in de IJsselstreken*.

Raadsnotulen gemeente Voorst in het gemeentearchief te Twello.

Teleac - *Begraven en begraafplaatsen; monumenten van ons bestaan*.

Nieuwe aanwinsten

door J. Lubberts

- "Deventer", fotoboek door A. Klaassens en G. Dekkers.
- "Het ijzer gegoten, geschiedenis van de Deventer ijzergieterij Nering Bögel en haar producten" door B.S. Kapsenberg.
- "Inventaris archieven Iordens" door drs. B. Woelderink.
- "Het verbond der schurkenbende in Nederland vernietigd" door W.H.J. Nues (over conflict tussen stadsbestuur Deventer en de politiecommissaris).
- "Tussen Waag en Wezepe" door dr. A.C.F. Koch en A.M. Brands.
- "De Graaf van Burenstraat, geschiedenis van een straat" door H.J. van Balen.
- "Olst, een wandeling door 't verleden" door G.J. Aberson en A.J.J. Stegeman.
- "Het wonderpaard, oorlogswinter op de Kleine Ham" door Jan van Barneveld.
- "De historie van Overijssel" door W. Nagge (2 delen).
- "Geloven aan de Veluwezoom" door B. Dirkse van de Heuvel.
- "Stichting tot behoud van Elburger botters" door C. Kühne en W. van Norel.
- "Huize Kalthoorn Heerde, geschiedenis huis en bewoners" door red. Heerde Historisch.
- "Pim en Mien" door J. Ligthart. (schoolboekje).
- "Uit het leven van Gijsje Goochem" door J. Grosman.
- "Huishoudstertje" door mevr. De Pressensé.
- "De tijd van overgang. Van Reede tot de Parkelaar laatste kwart 18e eeuw" door drs. J. Kraijo-Holleman.
- "De Veluwe" door J. Gazenbeek 1966.
- "De Veluwe" brochure 1996.
- "De Veluenaar" 9e jrg., nr. 1 2001.
- "Bevolkingsregister Woerdense vrouwengevangenis 1861-1872".
- "Tussen IJsselvlied en Essenburg" door div. redacteuren (landgoederen op de Noord-Veluwe).
- "Aalbert van Schothorst, de korfinker van de 19e eeuw" door J. Speelziek 1999.
- "Het volmaekte Maecksel, vijf monumentale orgels in de gemeente Voorst" door H. Kleinjan en E. Stol; met cd; 2000.
- "Oud Achterhoeks boerenleven" door H.W. Heuvel 1927.
- "De Maatschappij verandert, de PTT verandert mee" div. redacteuren 1989.
- "De Steenkamer, buurtvereniging 75 jaar" div. redacteuren 2001.
- "Klapper overlidensactes gemeente Epe, 1811-1832; gemeente Vaassen 1811-1817" door J. Kouwenhoven.
- "Velua Catholica dl.1 600-1600 en dl 2 1600-1953".

Video "Monumenten in de gemeente Voorst"

Van de heer J. Homan ontving de OKV een exemplaar van de prachtige video over de Voorster monumenten, die op 3 februari jl. gepresenteerd werd.

De band is voor fl. 25,- te koop bij de heer Homan, tel. (0571) 27 49 75.

Jan Arent Smit, predikant te Twello van 1765 tot 1772

Nòg een stukje 'Uit de geschiedenis van de dorpskerk te Twello'

door J. Kraijo

De aanleiding tot dit artikel over dominee Jan Arent Smit (1742-1800) was een verzoek van D. Lekkerkerker, emeritus-predikant uit Minnertsga (Friesland), die 17 jaar in Twello heeft gewoond¹. In 1997 vernam hij dat ik met een historisch onderzoek bezig was naar de Twellose adellijke familie Van Reede tot de Parkeler. Deze familie had namelijk 'relatie' tot ds. J.A. Smit. Zo schreef Johan Frederik (1757-1802), een telg uit deze familie die in 1785 naar de Oost was vertrokken², dat hij nog een tijdlang 'eene minsaame briefwisseling' met deze dominee had onderhouden.

Lekkerkerker publiceerde van 1985 tot 1995 ongeveer 30 artikelen in de Kroniek onder de titel "Uit de Geschiedenis van de dorpskerk te Twello". Hij had zelf graag alle Twellose dominees van het predikantenbord dat in de Nederlands Hervormde Kerk hangt (zie afbeelding hiernaast, met dank aan de heer G. Bruines), willen 'bespreken'. Door allerlei omstandigheden is hij helaas niet verder gekomen dan de eerste drie, namelijk: Gerardus van Keppel (1592-1600), Wilhelm Nagge (1601-1638) en diens zoon Wilhelm Nagge (1639-1685).

Graag voldoe ik hierbij aan het verzoek van ds. Lekkerkerker.

Dominee Jan Arent Smit

In het kerkelijk archief van de Nederlands Hervormde gemeente in Twello is niet veel van dominee Jan Arent Smit overgeleverd. Maar naspeuringen in andere archieven, zoals het gemeentearchief in Zwolle, het Rijksarchief te Arnhem en de kerkarchieven in Gouda, leverden toch nog aardig wat gegevens op.

Smit volgde als zesde predikant in de rij Henricus Bernhardus Reuter op die, na veertig dienstjaren in de gemeente van Twello, op 9 september 1764 als weduwnaar van Cataleina Elberti³ was overleden. Smit werd 26 februari 1765 door de 'Classis contracta' (=classis Over-Veluwe waartoe Twello behoorde) beroepen. Hierbij was de 'H.W.Geb. Heer Baron van Reede, Heer van de Parkeler (d.i. Frederik Godard van Reede, 1720-1807) als oudste Amptsjonker' tegenwoordig. De aanwezigheid van deze persoon was niet toevallig. Kerkelijke zaken zoals het beroepen van predikanten en het afhoren van de kerkrekeningen behoorden al vanaf de 17e eeuw tot de besognes van de ambtsjonkers.

Hoe deze gang van zaken was ontstaan kunnen we onder andere lezen in de Kronijck, 13e jrg. nr. 2, deel 15 van de artikelenreeks van Lekkerkerker. Hieruit blijkt dat vooral in de tijd van de kerkhervorming, toen die langzaam ook in deze regio vaste voet begon te krijgen, de 'strijd' tussen wereldlijke en geestelijke macht nog volop aan de gang was. Het waren aanvankelijk de

(adellijke) heren die grote invloed op de beroepingen hadden. De Classis stelde hieraan overigens al snel paal en perk. In 1657, toen er een conflict was ontstaan over het aanstellen van een predikant in Wilp, behaalde de Classis een 'overwinning' op de Jonkers. Er werd namelijk besloten dat de jonkers bij het beroepen voortaan gelijk zouden staan met 'de gemeene (=gewone) kerspellieden, als primi inter pares'⁴ (=eerste onder gelijken). Ondanks dit besluit bleef de invloed van de jonkers op het kerkgebeuren, ook gedurende de 18e eeuw, aanzienlijk.

Voor de opvolging van Reuter was door de Classis een nominatie gemaakt van twaalf 'proponenten'. Deze kandidaten⁵ hielden een 'proefpredicatie' voor de gemeente van Twello. Men had blijkbaar in die tijd een ruime keuze uit pas afgestudeerde theologiestudenten, want ook voor andere plaatsen werden er bij beroepingen twaalf, veelal 'aankomende' predikanten, genomineerd. De situatie was wat dat betreft wel verbeterd in vergelijking met de periode rond 1600; toen konden predikantsvacatures nauwelijks worden opgevuld.⁶

Gewoonlijk werden er van de twaalf zes 'verkoren'. Vervolgens selecteerde men een drietal, waaruit tenslotte die kandidaat werd beroepen, die de meeste stemmen van de mannelijke lidmaten van de gemeente gekregen had. Bij de beroeping van Smit was al snel duidelijk (ook in de week werd regelmatig gepreekt) dat hij de meest favoriete kandidaat was. Eind februari 1765 kon reeds gemeld worden dat *'ingevolge de genegenheid van verre (=veruit) de meeste Mans-ledematen deezer Gemeente, in plaats van Wylen den Wel Eerw. zeer Gel.(eerde) Heer B.H. Reuter, tot Ordinaar Herder en Leeraar alhier beroepen [was], de Heer Jan Arend Smit, Propon.(ent) te Zwol, welke dit beroep ook in de vreeze des Heeren heeft aangenomen.'*⁷

Vóór hij echter bevestigd kon worden, moest Smit nog een zogenaamd 'peremptoir examen'⁸ afleggen in Apeldoorn. Dit vond plaats op 10 april voor de hoog-eerwaarde heren van de Classis Over-Veluwe. Dit college bestond uit onder meer D. Blanken, predikant te Arnhem, als afgevaardigde van de Synode en A.T. van Hulstein, predikant te Beekbergen. De examinatoren waren het na afloop 'eenpaarig' met elkaar eens over zijn kwaliteiten. Smit had blijk gegeven van *'zyne grote kennis in de H.(eilige) Taalen (Grieks en Hebreeuws) en Godtgeleerdheid'*. Ook waren ze zeer te spreken over zijn *'geleerde, bondige en welgepaste antwoorden'*, zodat ze hem *'onder toebidding van Gods dierbaarste zegeningen (...) tot het aanvaarden van 't H.(eilig) Dienstwerk in de Gemeente te Twello hebben toegelaaten.'*

Op 19 mei daaraanvolgend werd Jan Arent Smit bevestigd door J. J. Serrurier, predikant te Zwolle, met de woorden van Jes.62: 10. De oplegging der handen werd verricht door genoemde Serrurier en door de weleerwaarde heren N. van Wyhe en Schimmelpenning, respectievelijk predikanten in Wilp en Voorst.

Afkomst

Jan Arent Smit was bijna 23 jaar toen hij naar Twello kwam. Hij werd op 14 juli 1742 in Zwolle geboren, als enig kind van Jan Smit en diens (tweede) vrouw Isabella Hamilton (1716-1792). Zij waren 26 juni 1741 in Zwolle getrouwd. Zijn vader was bakker en tevens 'catechiseermeester'⁹ en woonde aan 'den Dijk'¹⁰ in Zwolle. Jan Arent bezocht de Latijnse School in Zwolle van 1755-1759.¹¹

Waarschijnlijk was Jan Arent een goede leerling, want hij ontving drie keer een boek bij bevordering van de ene klas naar de andere. En één keer kreeg hij een *'citra sortem ttramentarium'* (= een inktpot zonder 'bijbehoren').¹²

Op 29 augustus 1759 werd hij ingeschreven als theologiestudent aan de universiteit in Groningen.

Alleen al uit het gegeven dat vader Smit de studie van zijn zoon kon bekostigen, kan voorzichtig geconcludeerd worden dat de familie in tamelijk goede doen was. Het was immers voor minder draagkrachtigen in die tijd nauwelijks mogelijk een universitaire opleiding te volgen. Ook lijken de Smitten meer dan één huis te hebben bezeten. In 1778 verkopen Jan Smit en zijn vrouw namelijk een huis, gelegen op de Nieuwstad in de Vegtstraat aan een landmeter, Samuel van Beijnen genaamd, voor 440 gulden.¹³ Tevens wijst het feit dat Jan Smit in de Grote Kerk te Zwolle werd begraven, evenals zijn tweede vrouw¹⁴, op een zekere welgesteldheid van de familie.

Jan Arent had een half-zusje. Zij heette Hendrica en was geboren uit het eerste huwelijk van zijn vader met Fennegien ter Horst (1702-1740)¹⁵. Uit dit huwelijk werden naast Hendrica nog drie andere kinderen geboren: twee dochtertjes en een zoon¹⁶. Blijkbaar waren deze al overleden toen vader voor de tweede keer trouwde. Zij worden namelijk niet genoemd in de acte van 'erfuiting' van 10-06-1741¹⁷, die vader Smit ruim veertien dagen voor zijn tweede huwelijk opstelde. Daarin werd bepaald dat zijn toen bijna zevenjarige dochter Hendrica bij eventueel overlijden van een der ouders, een bedrag van 200 gulden zou erven¹⁸.

Hoe dit ook zij, na vijf jaar had Jan Arent zijn studie afgerond. In september 1764 kwam hij, met attestatie, terug uit Groningen (waarschijnlijk heeft hij daar belijdenis gedaan) en werd hij in Zwolle ingeschreven. Daarna volgde al spoedig, zoals we zagen, zijn beroeping naar Twello. Toen Smit twee jaar in Twello stond, trad hij op 28 augustus 1767 in het huwelijk met de uit Amsterdam afkomstige Anna Petronella Klad¹⁹.

Zijn zevenjarige dienstperiode in Twello lijkt kalm te zijn verlopen. Van conflicten of processen uit zijn Twellose periode is ons niets gebleken. Later is dat wel anders geworden, daarover een andere keer meer.

Tot zijn pastorale bezigheden behoorden naast onder andere dopen en begraven natuurlijk ook het kerkelijk inzegenen van huwelijken. Als één van de laatste bruidsparen werden door hem op 17 augustus 1772 Hermannus Damman, 'geboortig van Zwol', en Johanna Margarita Snijder uit Oene in de echt verbonden. Damman was in 1767 aangesteld tot 'amptschirurg' van het ambt Voorst en bewoonde van 1785 tot 1786 Huize Kruisvoorde in het noorden van Twello.

Dat hij onder andere contacten onderhield met de familie Van Reede werd al vermeld. Helaas is van de correspondentie die hij met Johan Frederik van Reede heeft gehad, tot heden niets teruggevonden.

Afscheid van Twello en verdere loopbaan

In 1772 kreeg hij een beroep uit de gemeente Breukelen. Uit documenten van de Acta Classis Overveluwe in het Rijksarchief Gelderland blijkt dat men het jammer vond hem te moeten laten gaan. We lezen dat er op 12 november 1772 bij de Classis een beroepingsbericht was ingekomen via de gevolmachtigde ds. Van Daverveld, van de kerk van Breukelen²⁰.

Hierin werd verzocht ds. J.A. Smit van zijn dienst te Twello te ontslaan. *'Hierop gehoordt*

zijnde de verklaring van D. Smit dat (hij) zig gedrongen vond de roepende stemme Gods in de vreze des H.(eeren) op te volgen. Zo zijn ook enige Leden der Gemeente van Twello binnen gestaan (=gekomen), welke op de bekendmaking van die voorzegde dimissie (=ontslag) aen hun (=leden van de Classis) betuygden, dat zij zeer gern hun Geliefden Leraar langer onder zig zouden behouden hebben, dog dat zij zig egter verpligt vonden om zig die dimissie te laten welgevallen.' De Classis besloot (hoewel ongaarne) ds. Smit te laten gaan. Op 13 december 1772 deed Smit zijn intrede-preek in zijn nieuwe gemeente met de woorden uit Hand. X: 29: 'Daarom ben ik ook zonder tegenspreken gekomen, ontboden zynde...' ²¹.

Hiermee zou een punt gezet kunnen worden achter dit stukje uit de geschiedenis van de dorpskerk te Twello. Toch wil ik u de verdere lotgevallen van deze predikant niet onthouden. Uit verdere naspeuringen is namelijk gebleken dat hij nogal omstreken was in zijn derde en laatste standplaats Gouda. In deze *Nederduytsch Gereformeerde* (=Hervormde) gemeente, heeft hij van 1777 tot aan zijn dood in 1800, gestaan.

Daarover in een volgende Kroniek meer.

Met dank aan de heer J. Admiraal voor zijn waardevolle mededelingen.

Noten

1. Lekkerkerker woonde vanaf zijn emeritaat in 1979 tot 1996 in Twello. In 1996 verhuisde hij naar Nijmegen.
2. Zie mijn artikel in Kroniek 23e jaargang 2000, nr. 3 en 4.
3. Zij overleed in 1749 en was de dochter van Reuter's voorganger: Lubbertus Elberti, van 1685-1729 predikant in Twello.
4. J.S. van Veen, 'Het ambt Voorst onder het bestuur der Jonkers', in: Bijdragen en Mededeelingen Vereeniging Gelre (BMG), (Arnhem, 1910), p. 396.
5. Hun namen waren: B. Sandyk (Arnhem), J. Tichler (Deventer), C.H. Heyn (Almelo), D. Jansen (Zutphen), T.J. van Essen (Amsterdam), B.G. Noortbeek (Deventer), J.A. Smit (Zwol), J. van Grol (Delden), A. Egge (Harderwijk), S. Pieterman (Deventer), M.J. Menso (Rhenen), W. van Bommel (Harderwijk). Boekzaal der Geleerde Waereld, maart 1765.
6. Zie het hierboven genoemde artikel van D. Lekkerkerker.
7. Boekzaal der Geleerde Waereld, maart 1765, p. 380, 381.
8. Het laatste examen om als predikant te worden toegelaten.
9. Gedurende de 18e eeuw treft men in sommige steden catechiseermeesters aan, die onderwijs gaven op school en aan huis. Een catechiseermeester was iemand die (protestants) godsdienstonderwijs gaf ter voorbereiding op de aanneming of de openbare belijdenis.
10. Dit is de huidige Thorbeckegracht in Zwolle.
11. Album Studiosorum, 1647-1864.
12. Men begon destijds in klas 5 en verliet in de 1ste (hoogste) klas de school.
13. Gemeente Archief Zwolle (GAZ), RA001, inv. nr. 52, p. 485.
14. Jan Smit werd daar 07-06-1783 begraven. Zijn tweede vrouw werd er 13-03-1792 begraven.
15. Zij trouwden te Raalte in augustus 1728. Fennegien ter Horst werd 05-12-1740 in de Broerenkerk te Zwolle begraven.

16. Naast Hendrica die 18-07-1735 gedoopt werd, waren dit: Hillegond, gedoopt 09-10-1732, Jan, gedoopt 25-10-1736 en Elizabeth, gedoopt 27-09-1737.
17. Erfuitinge doen = boedelbeschrijving ten behoeve van de kinderen bij het overlijden van één der ouders.
18. GAZ, RA001, inv.nr. 154, p. 87.
19. Ondertrouw te Amsterdam 1 mei 1767 (Zie: Nederlandsche Leeuw, dl. XXXVII, 288). Op 10 januari 1768 werd zij in het Lidmatenregister van Twello, met attestatie van Amsterdam, ingeschreven. Kerk. Archief Twello. Damman overleed in 1819 op 83 jarige leeftijd in zeer behoeftige omstandigheden. Zijn laatste levensdagen had hij gesleten bij 'den landbouwer Zoerhuis wonende op de Schaak'. Deze Zoerhuis verzocht de Diakonie hem nog te betalen 'hetgeen hem nog toekwam van kostgeld en begrafenis-kosten van Dr. Damman, die ten zijnen huize in bekrompene omstandigheden was komen te sterven en op last der Diakonie begraven was geworden'. Dit verzoek wrd op 26 nov. 1822 toegewezen. Kerk. Archief Twello.
20. Ook hier werd een lijst met een 12-tal predikanten gemaakt, waaruit Smit 'met eenparigheid is gedispecieerd'. Boekzaal, 1772, p. 403.
21. Boekzaal, 1772, p. 764.

Cursussen

Het *Gelders Oudheidkundig Contact* organiseert in het voorjaar weer verschillende cursussen. Een **cursus Genealogie** voor beginners wordt gehouden in Arnhem.

In het voorjaar gaat een korte **cursus 'Jonge bouwkunst en stedenbouw in Gelderland'** van start. Geïnteresseerden kunnen zich nu aanmelden.

In het najaar van 2001 zullen in ieder geval de volgende cursussen starten:

- Genealogie voor beginners;
- Speuren naar het verleden (over regionale geschiedenis);
- Sporen in het landschap.

Voor informatie kunt u het GOC bellen: (0575) 51 18 26.

Genealogische dagen

1. Voor de elfde keer organiseert de *Commissie Gelderse Genealogische Contactdag* een contactdag voor iedereen die zich bezig houdt met stamboomonderzoek. De dag is geschikt om genealogische gegevens aan te vullen of uit te wisselen en om contacten te leggen met andere genealogen.

De dag wordt op zaterdag 7 april a.s. vanaf 10.00 uur gehouden in Motel Tiel aan de A15 (afrit 33 Tiel/Mourik).

2. *Oudheidkundige Vereniging De Elf Marken* te Gorssel organiseert op zaterdag 16 juni a.s. haar jaarlijkse Genealogische dag in Ons Richtershuis aan de Hulstweg 4 te Harfsen.

De dag duurt van 10.00 - 16.00 uur.

Gewone, aparte dingen

door L. Sevenster

Wanneer je iets van iemand krijgt als dank kan dat heel gewoon, maar soms ook heel apart zijn. Graag wil ik u het verhaal vertellen van een tekening die heel apart is.

Een pentekening uit Stalag Luft. VI

Toen de Canadese vliegenier Linton Stephenson in 1993 voor de eerste keer naar de gemeente Voorst kwam, kreeg ik van hem een ingelijste kleuren fotokopie van de hierbij afgebeelde pentekening.

Linton Stephenson was staartschutter van een viermotorige Lancaster-bommenwerper. Op de terugtocht van een vlucht naar Dusseldorf, stortte het toestel in de nacht van 11 op 12 juni 1943 neer in Teuge. Linton was de enige overlevende, de zes andere bemanningsleden werden begraven op de begraafplaats in Terwolde.

Linton heeft in verschillende krijgsgevangenenkampen gezeten, maar hij heeft het gelukkig allemaal overleefd. De verzorging in die vliegenierskampen was redelijk goed, mede door de regelmatig ontvangen pakketten van het Internationale Rode Kruis. Eén der medegevangenen, Eddie S. Jones, was zeer handig met de tekenpen en hij maakte in opdracht tekeningen. Ook Linton heeft er een tekening laten maken. Deze tekening, die hij betaalde met een paar sigaretten uit een Rode Kruispakket wist hij, ook tijdens de barre voettocht aan het einde van de oorlog, ongeschonden mee naar huis te nemen.

De tekening

Bovenaan is de Lancaster getekend. Dan volgt het R.A.F.-embleem met de naam van de Captain, Sgt. M. Magill.

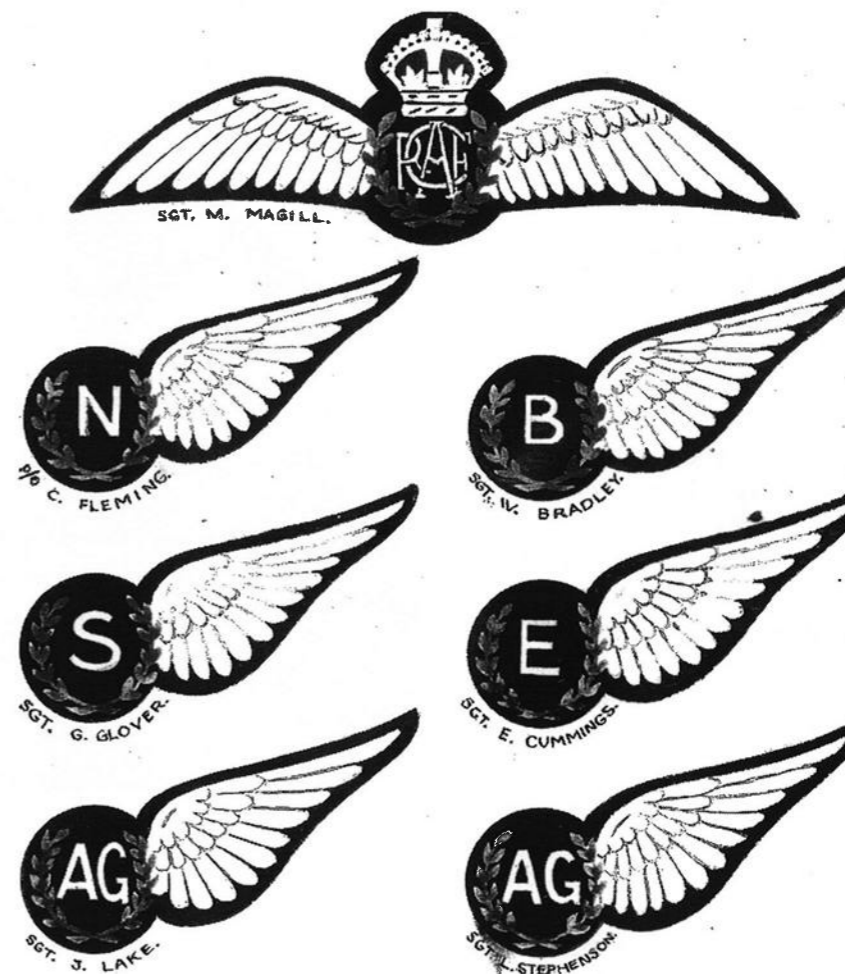
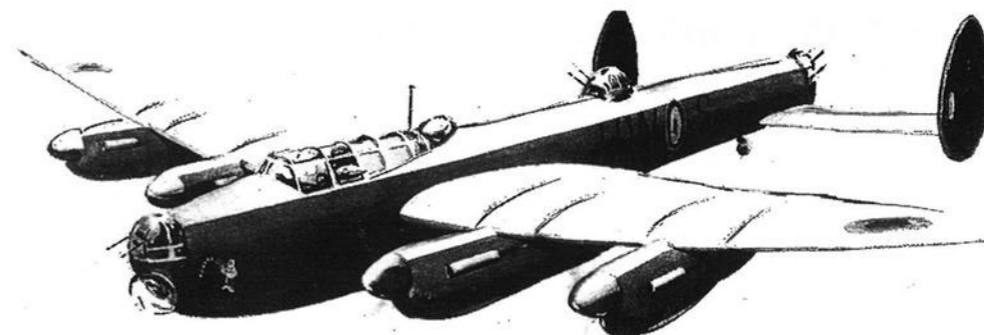
Daaronder volgen de namen van de zes overige bemanningsleden, waarbij hun functie wordt aangeduid met een hoofdletter.

de navigator, F/O (Flying Officer), C. Flemming. Bomb Aimer, Sgt. W. Bradley.
Signal, Wireless Operator, Sgt. G. Glover. Engineer (werktuigkundige) Sgt. E. Cummings.

AG- Air Gunner, Sgt. J. Lake. AG- Air Gunner Sgt. L. Stephenson
(de enige overlevende van de crash).

De pentekening heeft voor mij veel waarde, want het is een tastbare herinnering aan Linton Stephenson en aan het neergestorte vliegtuig in Teuge in juni 1943.

Noot: een uitvoerig verslag van de crash en de belevenissen van Linton is gepubliceerd in de "Kroniek", 16^e jrg nr 2, 1993.

*Eddie S. Jones
STALAG LUFT VI
1944.*

Richard A. Pechout's afsprong boven Terwolde (22 januari 1945)

door K.W. Gorter

In de Kroniek 1997-1 stond een door Bertus ten Bosch geschreven stukje over een 4-motorige Amerikaanse bommenwerper van het type B-17G ("Vliegend Fort"), die was gecrasht aan de Zeedijk-Heegsestraat in Terwolde. Dit gebeurde op 22 januari 1945. In februari 2000 kwam ik dit stukje weer tegen en las het opnieuw. Het interesseerde me erg en ik wilde graag weten wat er van de bemanning terecht was gekomen, en ook of er nog enkele van in leven zouden zijn.

Zo begon een speurtocht naar nieuwe informatie en bruikbare adressen van Amerikaanse veteranenorganisaties. Brieven werden geschreven naar onder andere de volgende instanties: de *384th Bomb Group Association* in Boynton Beach, Florida; de *Air Forces Escape & Evasion Society (AFEES)* in Pittsburgh, Pennsylvania; en de *American Ex-Prisoners of War Association* in Arlington, Texas. Helaas leverde dit weinig nuttige informatie op. Van de AFEES's Chairman of the Board (voorzitter), Mr Ralph K. Patton, vernam ik dat één van de twee in de oorlog ontsnapte vliegers, Sgt. Albert Maffei, was overleden in 1989; van de ander, 2nd Lt. Jack G. Ferrell, had men geen huidig adres. Dit betekende echter niet het einde van de zoektocht. Met behulp van een zoekprogramma op het Internet achterhaalde ik het adres van één van de vijf gevangengenomen vliegers, Sgt. Richard A. Pechout. Naar hem werden enkele brieven verstuurd, met ver-

zoeken om informatie over de missie van 22 januari 1945, en hoe hij die had beleefd destijds. Alvorens een vertaling van zijn eerste brief hieronder weer te geven, volgt nu eerst een overzicht van de bemanning.

De bemanningsleden van de B-17G nr. 43-38850 van de 8th Air Force, 384th Bomb Group, 544th Bomb Squadron, die gestationeerd waren op de vliegbasis Grafton Underwood (Station 106) in Engeland:

Een foto van T/Sgt. Richard A. Pechout, genomen in Lincoln, Nebraska (USA) in november 1944. Hij was Radio Operator bij Van Poppering's bemanning en behoorde tot de 384th Bomb Group. (Foto via Richard A. Pechout)

- 1st Lt. Earle A. Van Popering (Pilot), KIA, uit McPherson, Kansas.
- 2nd Lt. William E. Doheny (Co-Pilot), POW, uit Salt Lake City, Utah.
- 2nd Lt. Jack G. Ferrell (Navigator), EVD, uit Birmingham, Alabama.
- S/Sgt. Eugene Dzyjowski (Bombardier), KIA, uit Great Meadows, New Jersey.
- T/Sgt. Russell L. Schulz (Top Turret Gunner), POW, uit Fort Dodge, Iowa.
- T/Sgt. Richard A. Pechout (Radio Operator), POW, uit New Britain, Connecticut.
- Sgt. Charles W. Mathias (Ball Turret Gunner), POW, uit Denver, Colorado.
- Sgt. Albert Maffei (Right Waist Gunner), EVD, uit Eagle Creek, Oregon.
- Sgt. Roy E. Denney (Tail Gunner), POW, uit Stratford, Texas.

Het stoffen embleem van de 8th Air Force van de United States Army Air Forces (USAAF) dat door T/Sgt. Richard A. Pechout tijdens de oorlog is gedragen. (Foto Rick van de Zedde)

Pilot - piloot
Co-Pilot - tweede piloot
Navigator - navigator
Bombardier - bommenrichter
Top Turret Gunner - rugkoepelschutter
Radio Operator - radiotelegrafist
Ball Turret Gunner - buikkoepelschutter
Right Waist Gunner - (rechter)zijluikschutter
Tail Gunner - staartkoepelschutter
KIA (Killed in action) - gesneuveld
POW (Prisoner of war) - gevangengenomen
EVD (Evaded the enemy) - ontsnapt

Het verhaal van Richard A. Pechout

Dear Mr Gorter:

Ik ben blij dat ik op uw brief van 12 april 2000 kan reageren. De feiten van die januaridag 55 jaar geleden zijn soms een beetje wazig, maar ik zal proberen een reconstructie van de strijd op die winterdag weer te geven.

Dit was mijn 10de missie als Radio Operator met deze bemanning. We hadden onze bommen afgeworpen en maakten ons klaar om naar huis terug te keren. Ik was net bezig om het bommenruim te controleren, om er zeker van te zijn dat alles los-gelaten was, toen we inslagen kregen van het Flak (luchtafweergeschut). Iemand zei door de intercom dat we getroffen waren in de cockpit. Ik ging naar voren en zag dat Van (Van Popering) getroffen was in de maag en dat de Co-Pilot, Bill Doheny, nu het vliegtuig bestuurd. Er waren geen Duitse gevechtsvliegtuigen in de omgeving, maar de Flak was hevig.

We kregen steeds inslagen te incasseren, en er werd melding gemaakt van brand in het bommenruim. Een motor (propeller) werd in de vaanstand ge-

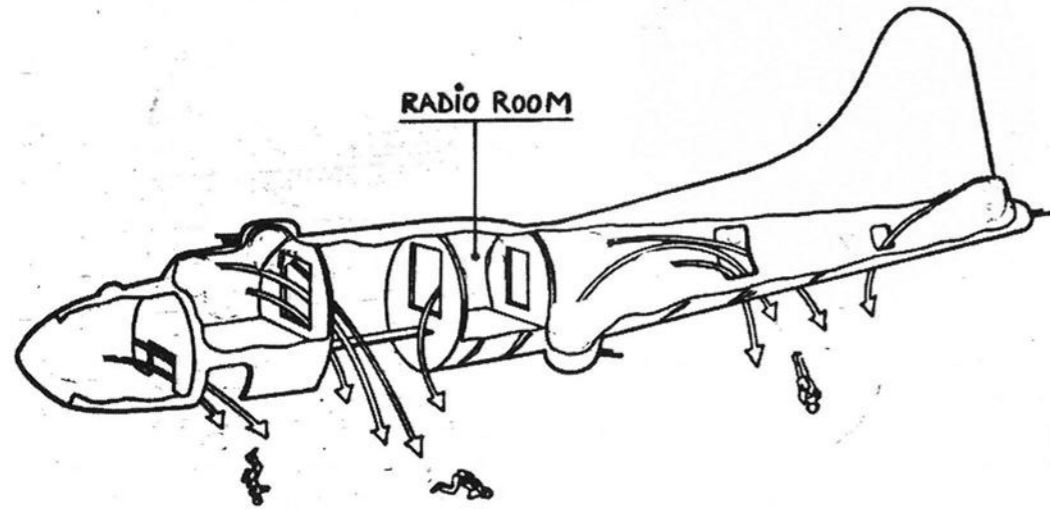
zet. We kregen te horen dat we ons klaar moesten maken om er uit te springen. De bel om te springen rinkelde op dat moment nog niet. Ik kon de vlammen in het bommenruim zien, en probeerde tevergeefs met een kleine (pomp)brandblusser het vuur te doven.

Ik vond mijn parachute onder de werktafel in de radio-ruimte en gespte deze vast. Er was een gesprek gaande over de intercom, over het opzetten van een static-line, om op deze manier Van's chute te laten openen omdat hij dit immers niet zelf kon doen. Nu rinkelde de bel om er uit te springen. Chuck Mathias was samen met mij in de radio-ruimte. We maakten ons klaar om uit een zijluis naar buiten te gaan. Daarvoor moest eerst aan een hendel worden getrokken, waarna we beiden duwden om de deur te openen. Het vloog eruit en we konden er uit springen. Chuck bevestigde later dat hij niet zeker was of ik mijn para-

chute om had omdat het een chest pack (borstchute) was. Terwijl we naar beneden vielen herinnerde ik mij iets van de instructie rond het verlaten van een vliegtuig op (grote) hoogte en de kans op zuurstofgebrek. Daarom trok ik nog niet aan mijn ripcord. Ik zag dat twee of drie andere bemanningsleden de kist verlieten, terwijl ik verder viel. De kist vloog horizontaal maar stond wel in brand. De stilte was ongelooflijk. Ik had geen benul van de hoeveelheid tijd die er verstreken was maar trok aan het ripcord en korte tijd later kwam ik op de met sneeuw bedekte grond terecht. Al snel stond er een groep kinderen om me heen, terwijl ik bezig was de parachute op te vouwen en rondkeek voor dekking.

Ik was mijn schoenen kwijt die ik vast had gemaakt aan mijn parachuteharnas. Ik droeg vilten schoenen welke een onderdeel waren van de elektrisch

De ontsnappingsmogelijkheden uit een B-17G. (Afbelding via dhr. J.L. Schotman, Zwolle)

verwarmde kleding die we aanhadden tegen de koude op grote hoogte (min 70° Fahrenheit / min 56° Celsius), maar die niet geschikt waren voor dit besneeuwde terrein. Iemand attendeerde mij er op dat deze kinderen geen Duitsers waren maar Hollanders, maar dat Duitse soldaten zeker snel ter plaatse zouden zijn. Er was een bijgebouw vlakbij. Ik vond een klomp, maar die paste niet. Rond deze tijd kwam ik Chuck tegen. We keken op onze ontsnappingskaarten en probeerden zo goed mogelijk te bepalen waar we waren (een ruwe schatting).

Er was een klein stuk bos op een verhoging vlakbij, en daar gingen we naar toe. Daar was een druk bereden weg met aan de kant bomen en daarachter open velden. We dachten dat we dat maar moesten proberen. We liepen naar de weg en waren ondertussen nog geheel in beslag genomen door een discussie over waar we vervolgens naartoe zouden gaan, toen een Duitse motorpatrouille aankwam rijden en ons 'uitnodigde' om met hen mee te gaan. We werden overgedragen aan een SS-detachment, dat gehuisvest was in een particuliere woning. De dienstdoende officier gebood ons in het gelid te gaan staan, en vroeg ons waar de anderen waren. We hadden geen idee. Later kwamen we er achter dat bijna iedereen al was ingerekend, behalve wij, en dat patrouilles er op uit waren gestuurd om ons te vinden.

Toen we het gebouw betraden, hoorden we de melodieën van "Lily Marlene". Het Duitse personeel genoot

van een stuk recreatie/ontspanning. Wij bleven ondertussen in het gelid staan - ik kan me niet precies herinneren voor hoelang. De officier was weg en er was alleen nog een gewone soldaat in de kamer aanwezig. Het bleek dat dit een jonge Hollander was van onze leeftijd (ongeveer 20 jaar oud), die was opgeroepen voor militaire dienst door de Duitsers. Hij was als een reddende engel voor ons, omdat hij ons een veldfles met koffie aanbood en een slok van - wat ik mij ervan herinner - iets dat leek op aardappelwhisky. Dat deed ons een beetje warmer worden. Het was voor het eerst dat we weer wat te drinken hadden sinds we uit Engeland waren vertrokken. Ik hoop dat hij de oorlog heeft overleefd en maar veel kleinkinderen heeft gekregen.

Op een gegeven moment werd ons verteld dat we onder het gezag zouden komen te staan van de Luftwaffe, en we waren erg blij dat de SS ons overdroeg aan hen. We kwamen er achter dat iedereen inmiddels was ingerekend (natuurlijk geen woord over de twee die ontsnapt waren). Onze piloot was met zijn parachute geland en lag in een ziekenhuis (later overleden). De engineer (Eugene Dzyjowski) was overleden omdat zijn parachute niet open was gegaan. We kregen toestemming om onszelf klaar te maken voor vertrek, en later arriveerde een truck om ons op te halen.

Onze reis ging verder. Terwijl we in de militaire truck zaten, kregen we de korte waarschuwing "You will not flee" ("Je kunt niet ontsnappen") te horen. Ik kon me niet voorstellen waarheen je zou

kunnen ontsnappen. We stopten bij wat vroeger een brouwerij was geweest. Opnieuw een ondervraging. Dit keer was het een namaak Rode Kruis-formaliteit. (We hadden onderricht gehad over deze manier van valse/bedrieglijke ondervraging tijdens onze training.) De vragen gingen over militaire gegevens - waar waren we naar op weg, vanaf welke basis waren we opgestegen, etc. Ons antwoord hierop was: - naam, rang en serienummer.

Onze bewakers, die een tijdje bij ons zouden zijn, gaven ons in hun eetzaal wat te eten (zuurkool) en stopten ons daarna in een kleine kamer voor de nacht. De bewakers waren oudere mannen en waren mogelijk nog veteranen uit de Eerste Wereldoorlog. Ze waren bewapend en bedachtzaam, maar niet bedreigend.

De volgende morgen verplaatsten we ons naar een rangeerterrein, waar ik zeker van ben dat de instructies luidden elk mogelijk transport te gebruiken dat voorhanden was. Onze luchtmacht had goed werk geleverd. Niet veel was er nog in beweging. Onze 'gastheren' vonden een bus, gemonteerd op een platte auto, met achterin een houtkachel. Andere passagiers waren Duitse soldaten op verlof, die speciale traktaties bij zich droegen voor thuis die ze hadden meegenomen uit de Lage Landen.

Toen we zover als mogelijk was waren gereisd, verlieten we de bus en gingen aan boord van een civiele trein. Het was geen plezierige reis. De mensen waren oorlogsmoe en wisten wie we waren. Er waren ontelbare vertragingen

doordat op sommige plaatsen de rails waren beschadigd. Ofschoon we door gingen, leek het er op dat we evenveel achteruit- als vooruitgingen. We gingen nog drie of vier dagen zo door. Ik verloor het benul van tijd.

Onze bestemming was Dulag Luft-Ondervraging in Frankfurt. Ik kreeg 8 dagen eenzame opsluiting en beddengoed dat besmet was met schurft (huidziekte). Daarna verplaatst naar Wetzlar voor herbevoorrading en permanente kamptoewijzing. Wetzlar was een beter kamp. We kregen voedsel en kleding (ik kreeg schoenen), en soms konden we 's middags Amerikaanse P-47's ("Thunderbolts") zien die op de treinen schoten in het dal beneden het kamp. Om het eerlijk te houden - we zagen ook een Amerikaanse bommenwerper neergeschoten worden boven ons kamp. Er waren parachutes maar helaas werd de bemanning gelynch door de mensen van de stad. Het waren geen prettige tijden. Van pas gearriveerde krijgsgevangenen hoorden we dat we stil moesten blijven zitten en geen pogingen tot ontsnappen moesten ondernemen; het einde was in zicht. De bewakers waren ernstig aangaande de ontsnappingskwestie. Wanneer je over het waarschuwingsdraad stapte, veroorzaakte dat dat er op je geschoten werd. Het is altijd beter in het volgende kamp...

Op weg naar Neurenberg, STA-LAG XIID. Tegen deze tijd een bijeenraping van andere kampen - gewone soldaten, officieren, Serviërs, Britten, Amerikanen, Australiërs en enkele

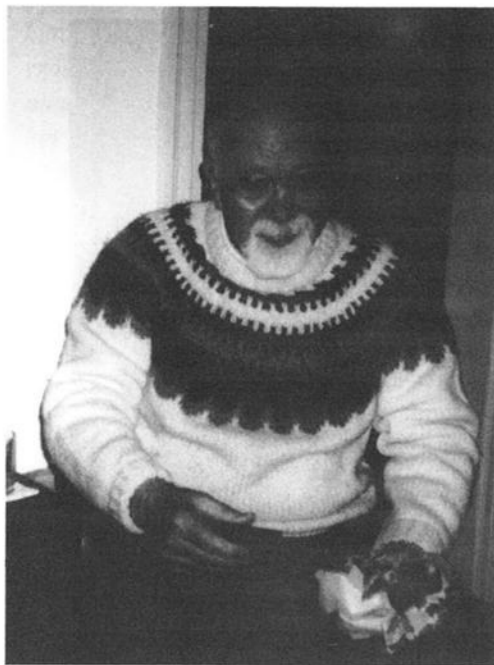
Een B-17G "Flying Fortress" in actie. In dit geval een vliegtuig van de 457th Bomb Group genaamd "Flak Dodger", s/n 42-97075. (Foto via Mr A. Willard Reese van de 457th Bomb Group Association: <http://www.457thbombgroup.org>)

Russen. De Serviërs die binnen ons omheinde terrein waren, hadden zelfs hun eigen oppassers (v. officieren). (Wij kregen te horen dat de Serviërs generaals waren.) Ongeveer rond deze tijd werd ik ziek en werd naar de Franse afdeling/zaal van het gevangenis-ziekenhuis gebracht. Ze behandelden mij voor difterie en de Duitse dokter gaf me injecties tegen de ziekte. Het was in een geïsoleerde zaal en alle patiënten waren Frans. Veel van de mannen op mijn zaal waren daar al sinds het begin van de oorlog. Op 20 april 1945 werd Neurenberg bevrijd door de Amerikaanse strijdkrachten en kon ik op weg naar huis. "Dit was mijn kant van het verhaal!"

Epiloog

In 1996 bezochten mijn vrouw en ik het vliegveld van de 384th Bomb Group in Grafton Underwood tijdens onze rondreis door Engeland. We werden bijgestaan door de Postmaster van het dorp, Mr Quentin Bland, die de onofficiële historicus is van de 384th BG. Mr Bland vulde de gegevens in die betrekking hadden op de ontsnapte bemanningsleden etc.

De 8th Air Force heeft een uitstekend museum in Savannah, Georgia. Hun bibliotheek heeft een exemplaar uitgebracht waarin de actie van 22 januari 1945 is beschreven. Een kopie hiervan is bij deze brief bijgevoegd. Ik waardeer

Richard A. Pechout (kerst 1999)

je interesse in de 8th Air Force en hoop dat het van deze kant interessant was. Was getekend:

*Best Wishes,
Richard A. Pechout.*

De missie van 22 januari 1945

De missie voor die dag was Sterkrade (iets ten westen van Essen) en betrof een grote olie-installatie. Voor de 384th BG was dit hun 253ste missie. Het was in november 1944 al buiten werking gesteld, maar werd op die 22ste januari door 200 Flying Fortresses van de 8th Air Force opnieuw verwoest. De bommenwerpers moesten zich een weg zien te banen door de hevige Flak en hadden te maken met verschrikkelijk koud weer boven het doel (min 65° Fahrenheit!). De installatie was al drie

keer aangevallen door de RAF en vier keer door de 8th Air Force vóór de rapportage door *photo-interpreters* (foto-analisten) in november. En nogmaals in een nachtelijke aanval door de RAF de donderdag voor die 22ste januari. Een goede indicatie van de snelheid waarmee de Duitsers zich herstelden na een bombardement. Meer dan 100 P-51's ("Mustangs") begeleidden de zware bommenwerpers, maar die ondervonden geen tegenstand door Duitse jagers terwijl de bommenwerpers de installatie platgooiden. In totaal gingen negen bommenwerpers verloren tijdens deze operatie.

Het graf van 1ste luitenant Earle A. Van Popering (serial number O-740984) op de Amerikaanse begraafplaats te Margraten (Plot O, Row 13, Grave 14). (Foto Wilco Gorter)

Nieuws van het gemeentearchief

door A. de Rek

Archief

Een goede plek om eens een boom op te zetten (deel 1)

Regelmatig ontvangen we in het archief kleine groepjes leerlingen van het Veluws College. Die krijgen van hun geschiedenisleraar de opdracht in het archief materiaal te verzamelen dat betrekking heeft op regionale geschiedenis. Dat kan zijn de geschiedenis van een van de kernen van de gemeente Voorst, de geschiedenis van het huis waarin de leerling woont of de geschiedenis van de familie van de leerling. Het is vaak een levendig geheel, als ze op bezoek komen. Maar meestal wel erg leuk om ze te begeleiden. Het is alleen jammer dat een groot aantal leerlingen pas op het laatste moment aan de opdracht begint en dan binnenkomt met het idee dat alles op een plank voor ze klaarligt. Dat ze deze opdracht in vijf minuten wel even doen. Op dinsdagmorgen 16 januari kreeg ik heel wat jonger volk over de vloer. De juf van groep 5 van de openbare basisschool "De Wiekslag" uit Voorst had een afspraak met me gemaakt. Het begon eigenlijk met een telefoontje, waarin ze vertelde dat de klas bezig was met een project geschiedenis. Om groep 5 vertrouwd te maken met geschiedenis was ze begonnen met het opzetten van een stam-

boom. Ze zou het leuk vinden met de klas eens een bezoekje aan het archief te brengen.

U snapt, dat mijn hart wat sneller begon te kloppen bij deze vraag. Als je achttien jaar voor de klas hebt gestaan vind je het best leuk om die draad weer eens een heel klein beetje op te pakken en te verweven met de draad van je nieuwe baan.

Ik vertelde de juf dat ik het heel leuk zou vinden haar met haar klas te ontvangen, maar dat ik wel een beetje in mijn maag zat met de beperkte ruimte in de studiezaal. Zij stelde toen meteen voor de klas dan in twee groepjes te verdelen en er een bezoek aan het gemeentehuis aan vast te koppelen. We spraken af dat ze van tevoren even langs zou komen om te laten zien waar ze in de klas mee bezig was geweest. Toen ze daar inderdaad mee kwam en ik weer eens wat kinderlijke werkstukken onder ogen kreeg, was ik meteen verkocht. De klas had gewerkt aan een werkblad, waarin een simpel begin werd gemaakt met het opzetten van een stamboom. Die stamboom bestond uit een boom met een aantal passe partouts, waarin ze de namen, geboortedata en -plaats konden noteren van zichzelf, hun vader en moeder en hun opa's en oma's. Ze konden er ook een fotootje bij plakken of een tekeningetje bij maken. Je zou eigenlijk die hele stapel moeten kunnen afdrukken in de Kroniek. Prachtig!

Ik kreeg al snel het idee in een soort "boekje" weer te geven hoe ze met deze basis verder

konden zoeken in het archief, waardoor hun "boom" zou gaan groeien. De leerlingen zouden dan niet alleen een verhaal te horen krijgen, dat misschien het ene oor in en het andere weer uit zou gaan. Ze zouden dan ook een tastbare herinnering aan hun bezoek mee naar huis kunnen nemen. Een mooiere vorm van "reclame" kun je haast niet bedenken. Misschien zou ik op die manier ook hun ouders warm kunnen krijgen voor een bezoek aan het archief. Want zeg nu zelf: veel mensen die daar nog nooit geweest zijn hebben toch de indruk dat het daar maar een saaie, duffe en stoffige bedoening is?

In de studiezaal begon ik te vertellen dat ik hun werkstukken gezien had en daar erg van had genoten. Veel kinderen hadden hun stamboom ingevuld met namen en geboortedata, maar waren de geboorteplaats vergeten in te vullen. Een paar kinderen hadden tekeningetjes gemaakt van zichzelf, hun ouders en grootouders. Maar voor mij was het mooiste werkstuk dat van Lianne. Ik deelde daarop de "boekjes" uit die ik voor ze had gekopieerd en vertelde dat ik jammer genoeg de stamboom van Lianne niet verder kon uitzoeken, omdat haar familie geboren is in plaat-

Herinneringen

Beschietingen

Het jaartal is me ontgaan, waarschijnlijk was het 1942 of 1943. We waren vanaf 1939 te werk gesteld bij de zuivelfabriek te Wilp en stonden toevallig op dat moment op het fabrieksterrein te kijken. Naast de fabriek lag de kwekerij van de familie Brinkman waar bloemen werden verkocht; de heer Brinkman was op het land aan het werk, hij zag ook alles gebeuren. Voor het huis stond een wagen met twee paarden, waarmee de heer Te Riele uit de Withagen meel en dergelijke vervoerde.

sen buiten de gemeente Voorst. Als troost en waardering voor haar werk kreeg Lianne een exemplaar van het "boekje" dat ik in kleur had uitgeprint op de computer.

Er was in dit groepje echter ook een echte bofkont. Zijn familie kwam bijna allemaal uit de gemeente Voorst en toen ik probeerde wat meer gegevens van zijn familie op te duiken, kreeg ik er zonder al te veel moeite drie generaties bij. Ik liet op de laatste bladzijde zien hoe zijn "boom" was gegroeid. Die was op eens twee keer zo hoog geworden aan de kant van zijn vader.

In een volgende aflevering van De Kroniek wil ik u graag eens laten zien hoe het "boekje" eruit ziet. Voor beginnende genealogen kan dit een mooi voorbeeld zijn van de manier waarop je een onderzoek naar het verleden van je familie kunt aanpakken. Voor de gevorderden onder u misschien toch wel leuk om eens te zien hoe je dit onderwerp ook voor kinderen aantrekkelijk kunt maken. In de hoop natuurlijk dat ze in hun enthousiasme ook thuis dit "boekje" laten zien en hun ouders weten op te porren om eens een poging te wagen ook hun stamboom eens verder uit te zoeken.

J. Holtrigter

Plotseling zagen we de eerste R.A.F.-toestellen. Op dat moment konden we niet vermoeden wat de gevolgen zouden zijn. Ze doken naar beneden en begonnen te schieten. De wagen met paarden werd niet getroffen, maar het huis van de familie Brinkman kreeg de volle laag. Helaas was dochter Aaltje in huis; zij werd ernstig gewond. We zijn nog bij haar geweest, onder andere Gerrit Gerritsen en ikzelf. We hebben haar nog met het hoofd op de armen gehad en gewacht op dokter De Jong, maar een poosje later was zij overleden. Dit vergeten wij niet meer.

De gevolgen van de oorlog

Het was ongeveer 1953. Op een zaterdagmorgen kwam ik van Voorst af en zag ik al vanuit de verte dat er iets bijzonders was gebeurd bij ons thuis. Wij woonden toen nog bij mijn ouders in. Wat was het geval: vader had hout gekocht, klompenhout van Veldhoen uit Twello. Allemaal misbaksels van klompen, maar dat hout brandde goed in de kachel. Op een gegeven moment was de kachel uit elkaar geklapt, want in dat klompenhout bleek nog een vliegtuiggranaat uit de oorlog te zitten, en die was ontploft. Er was veel schade en alles was zwart. Gelukkig was er niemand in de kamer op dat moment, anders was het veel erger afgelopen. De brandverzekering van "Het Platteland" heeft alle schade netjes vergoed. Dit liep dan gelukkig goed af.

Boek Voorst: foto's gevraagd

door G. Groenewold

Ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van Voorster Belang e.o. in 2002 geeft de OKV i.s.m. de belangenvereniging een boek uit met foto's en een beetje verklarende tekst. Onderwerp is het dorp Voorst, maar ook Klein Amsterdam, Gietelo en de kern Bussloo horen daarbij. We zijn op zoek naar foto's vanaf circa 1945 tot heden.

Misschien heeft u nog wat voor ons: foto's van huizen en winkels of bedrijven die verdwenen zijn of ingrijpend verbouwd, straatgezichten, buurt- of andere feestelijke gelegenheden. Foto's van bijzondere gebeurtenissen, school- en verenigingsfoto's, maar vooral foto's van dagelijkse bezigheden zijn welkom.

Als u foto's heeft of denkt te hebben, kunt u contact opnemen met G. Groenewold, Rozemarijnstraat 34 in Voorst, tel. (0575) 50 21 04 of op dinsdag langskomen in de OKV-werkruimte, Stationsstraat 59a in Twello, tel. (0571) 27 70 90. Ook als u een idee heeft van iets dat volgens u goed in dit boek past of niet mag ontbreken, graag even bericht.

Uit de bladen

door J. Roosenschoon

Hieronder vindt u een selectie van de bladen die ons toegezonden worden. Ze zijn in onze bibliotheek terug te vinden om eens door te bladeren of te lenen.

Ons Markenboek 19e jrg. Nr.1, Gorssel: H.J. Jansen op de Haar schrijft deel 5 over de begraafplaatsen in de gemeente Gorssel. Hij pakt de draad op in 1829. Toen waren verschillende gronden waar begraafplaatsen moesten komen nog heide en bos. In dit nummer ook een stukje over het Starink Instituut en de vermelding van het verschijnen van het boek met boerderij- en veldnamen in Gorssel. Een prachtig boek dat we tijdens het open huis cadeau kregen.

Het Gelders Erfgoed, 2000-6 staat in het teken van het landschap. Het behoud en beheer van het landschap wordt beschreven door J.A.J. Vervloet. De ondertitel luidt: 'Enige gedachten over een keuze vanuit de cultuurhistorie en de aardwetenschap'. Jan Zoer schrijft een artikel over het behoud van hoogstamboomgaarden. Hij behandelt verschillende soorten en de landschappelijke waarde ervan.

Zowel *Heerde Historisch, nr. 97*, als *Ampt Epe, nr. 133*, besteden aandacht aan het Apeldoorns Kanaal. Bertus van Bremen uit Epe begint het derde deel met de oorlog en spreekt ook een 90-jarige aanwonende over de geschiedenis. E. Steenberg behandelt in zijn tweede deel het Heerder gedeelte vanaf de Manenbergerbrug.

Nr. 68 van de *Elburgse vereniging Arent thoe Boecop* is een bijzonder nummer. In bijna 100 bladzijden wordt een beeld gegeven van Elburg en Doornspijk in het jaar 1900. In lezenswaardige en ruim geïllustreerde hoofdstukjes worden onderwerpen als bestuur, kerkelijk leven, ambachten en armenzorg behandeld. Hierbij staan allerlei leuke staatjes en bijzonderheden.

Het Olster Erfgoed, nr.27, schenkt aandacht aan de samenvoeging van Olst en Wijhe per 1 januari 2001. Bernhard Zwijnenberg gaat een eind terug in de tijd en beschrijft de geschiedenis van Olst en Wijhe van voor 1300. Bodemvondsten zoals pijlpunten, aardewerk en vuursteenafslagen bewijzen dat daar al zo'n 6000 jaar geleden jagers hun tijdelijke kampementen opsloegen. Nelly Kraak-van Bostelen beschrijft de Olster en Wihese veren. Na het tot stand komen van de Bandijk ontstonden waarschijnlijk de eerste vaste veren. Het oudste document hierover dateert van 1379.

In het *Deventer Jaarboek* schrijft Lamberthe de Jong over het vrouwenkiesrecht in Deventer. In 1894 werd de Vereniging voor VrouwenKiesrecht, met als voorzitter dr. Aletta Jacobs, officieel ontvangen op het stadhuis. De Deventenaren mej. Van der Meer en mr. Marchant hebben een grote rol gespeeld bij het tot stand komen van het actieve vrouwenkiesrecht in 1919. Henny Buiting beschrijft het ontstaan van de afdeling Deventer van de PvdA.

De *Stichting Regiocontact Vecht Veluwe IJsselstreek* blikt terug op vorig jaar en presenteert het programma voor 2001. Elf cultuur-historische wandel- en fietstochten staan op het programma waaraan iedereen kan meedoen. Steeds een ander gebied van de regio wordt aangedaan. De Broeklandfietstocht op zaterdag 19 mei start in Terwolde.